

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF INSTRUCTIONAL SUPERVISION OF EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL

SERVICE AREA OFFICE 1

นางสาวกรรณิกา อัจฉริยะเกียรติ *

Kannika Atcharyakiat

อ.ดร.บุญชริกา บุณภักดิ์ **

Buntarika Bulpakdi, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ประชากร คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีคะแนนเฉลี่ยทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกระดับ จำนวน 5 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูวิชาการ รวมทั้งสิ้น 50 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมการจัดการนิเทศการสอน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ครูวิชาการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีตารางการนิเทศเดือนละ 1 ครั้ง ผู้นิเทศ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งพิจารณาโดยตำแหน่ง มีการสร้างเครื่องมือใช้เอง เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการนิเทศ ปัญหาที่พบ คือ ขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากร และผู้นิเทศไม่มีเวลาเพียงพอ

การดำเนินการจัดการนิเทศการสอน เทคนิควิธีการส่วนใหญ่เป็นการเยี่ยมชั้นเรียน มีการให้ความรู้และชี้แจงข้อมูลข่าวสารโดยการจัดประชุมชี้แจง ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศการสอน ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ครูโดยการชมเชยในที่ประชุม ปัญหาที่พบ คือ ขาดการประชุมปรึกษาหารือและขาดการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน มีการนิเทศติดตามผลโดยใช้แบบสังเกต ผู้ประเมินคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน นำผลการประเมินไปวางแผนพัฒนาการจัดการนิเทศการสอนและพัฒนาการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ ผู้นิเทศมีภาระงานมากจึงไม่สามารถนิเทศติดตามประเมินผลได้อย่างต่อเนื่องและขาดการวางแผนการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Kannika.sup17@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: buntarik@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the state and problems of instructional supervision of educational opportunity expansion schools in Chonburi under the Primary Educational Service Area Office 1. The population consisted of heads of subject areas, academic teachers and administrators. The research instrument used was a checklist. The statistical analysis utilized frequency and percentages.

The research found that for preparation of instructional supervision, there was an annual action plan that explored the needs by symposium. The school administrators consisted of supervisors and academic teachers involved in defining supervision scheduling once per month. The schools conducted meetings to provide knowledge and created the supervision instruments. Problems included unclear aims, lack of knowledge of instructional supervision and supervisors not having sufficient time to meet their goals.

For instructional supervision operation, most of the supervision techniques consisted of visiting classroom that were based on current conditions, problems of teaching. The schools supported knowledge by conducting meetings. Teachers were involved in instructional supervision evaluation and got moral support by receiving praise in the meetings. Problems of the operation included a lack of continuous conferences and instructional supervision.

Instructional supervision evaluation. The school administrators and teachers were evaluated at the end of the semester using an evaluation instrument. The schools then used the evaluation results to develop instructional supervision and teaching strategies. Problems related to evaluation were primarily that supervisors could not supervise properly because of their workload and an overall lack of planning using the evaluation results.

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา / การนิเทศการสอน

KEYWORDS: STATE AND PROBLEMS / INSTRUCTIONAL SUPERVISION

บทนำ

การจัดการศึกษา คือ สิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า โดยอาศัยปัจจัยหลักสำคัญที่จะพัฒนานั้นคือ คุณภาพของคน ตามหลักการของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ที่ได้กำหนดไว้ว่าการที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน โดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบ และโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะ

ส่งผลให้พลเมืองในประเทศมีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ปัจจุบันการจัดการศึกษาในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ โดยการใช้ผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จทาง การเรียนการสอน สถาบันทางการศึกษาที่ผู้เรียนมีผลคะแนนสูงจะถูกจัดว่าเป็นสถาบันที่มีคุณภาพ ในทางกลับกันสถาบันทางการศึกษาที่ผู้เรียนมีผลคะแนนต่ำก็จะถูกจัดว่าขาดคุณภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องการครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้นแต่การจะพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยังขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันของบุคลากรด้วย ตามมาตรฐานวิชาชีพครูในด้านการปฏิบัติงาน ข้อที่ 9 ระบุไว้ว่า การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ โดยรับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น (คุรุสภา, 2556)

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสามารถทำได้หลายวิธี หนึ่งในวิธีที่ส่งผลต่อครูโดยตรง คือ การนิเทศการสอน การพัฒนาครูในวิธีนี้จะต้องมีการวางแผนการจัดการที่เป็นระบบ มีการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นการช่วยและส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงการจัด การเรียน การสอนและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียนในทิศทางที่ดีขึ้นและการจัดการศึกษาก็มีคุณภาพ ตามที่ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2010) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่า เป็นกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียน การสอน การสร้างความสัมพันธ์และการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครูเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จซึ่งในแต่ละโรงเรียนย่อมพบปัญหาและอุปสรรคต่างๆตามสภาพบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันไป การนิเทศการสอนจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนด้วยการนิเทศการสอนนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อให้การนิเทศการสอนสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Sullivan and Glanz (2013) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนว่าเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการตัดสินว่าผิดหรือถูกและต้องอาศัยความร่วมมือกันของครูในโรงเรียน ดังครูเข้ามามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การนิเทศการสอนจึงเป็นวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ตรงจุด ตรงกับความต้องการและความเหมาะสมของโรงเรียน การดำเนินการนิเทศการสอนนั้นจึงจำเป็นต้องมี การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อความชัดเจนในการดำเนินการ ส่งผลให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ตามที่ วัชร่า เล่าเรียนดี (2556) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนว่า เป็นการส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยอาศัยการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การสร้างและการใช้สื่อนวัตกรรมด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการจัดการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ Harris (1985) ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการจัดการนิเทศการสอน การดำเนินการนิเทศการสอนและการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 82 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 82 โรงเรียน และมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 21 โรงเรียน จากการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-

NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในหลายปีที่ผ่านมาพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยเป็นที่น่าพึงพอใจ โดยส่วนใหญ่จะมีผลคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศ แต่ในทางกลับกันผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเนื่องจากผลคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเป็นส่วนใหญ่และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2558 และ 2559 นั้นพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 5 โรงเรียนจากทั้งหมด 21 โรงเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกรายวิชาติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยมีข้อมูลตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2558 – 2559 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละรายวิชาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ที่	โรงเรียน	ภาษาไทย		สังคมศึกษา		ภาษาอังกฤษ		คณิตศาสตร์		วิทยาศาสตร์	
		2558	2559	2558	2559	2558	2559	2558	2559	2558	2559
1	วัดทองคู้	39.64	35.90	45.49	47.80	25.83	30.06	25.84	25.53	33.00	33.22
2	ชุมชนวัดหนองรี	39.89	43.53	39.58	42.71	26.84	26.35	26.12	21.82	30.21	32.35
3	วัดราษฎร์ศรัทธา	38.84	41.20	39.01	40.03	26.57	27.03	27.78	23.48	30.67	30.94
4	บ้านมาบไฟ	40.53	42.28	43.88	46.32	24.12	28.00	32.33	26.94	35.53	31.60
5	ชุมชนบ้านคลองพลู	39.66	44.69	37.95	44.88	26.21	29.06	23.43	24.50	30.11	32.50
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ		42.64	46.36	46.24	49.00	30.54	31.80	32.40	29.31	37.63	34.99

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2560

จึงกลายเป็นปัญหาของโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีหลายปัจจัย แต่ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านนี้เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การจะทำให้ผลสัมฤทธิ์และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) พัฒนาขึ้นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาครู โดยมีการนิเทศการสอนเพื่อช่วยเหลือครูในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงและให้คำชี้แนะในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการนิเทศการสอนให้เหมาะสม การนิเทศการสอนของโรงเรียนมีความเป็นระบบและชัดเจน ครูได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่มีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 แห่ง

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูวิชาการโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ Harris (1985) ซึ่งมีประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการจัดการนิเทศการสอน
 - การวางแผนการนิเทศการสอน
 - การเตรียมบุคลากรในการนิเทศการสอน
 - การเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการนิเทศการสอน
 - ปัญหาการเตรียมการจัดการนิเทศการสอน
2. การดำเนินการจัดการนิเทศการสอน
 - เทคนิควิธีการนิเทศการสอน
 - การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอน
 - ปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอน
3. การประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน
 - ปัญหาการประเมินการนิเทศการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ สำหรับผู้จัดการนิเทศการสอนแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เกี่ยวกับการเตรียม การจัดการนิเทศการสอน ปัญหาการจัดเตรียมการจัดการนิเทศการสอน ปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนและ ปัญหาการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศการสอนตลอดจนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาคำหนดเป็นกรอบเนื้อหาของเครื่องมือโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบเนื้อหาและขอบเขตการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบหาความสอดคล้อง เหมาะสม และครอบคลุมกรอบเนื้อหาและขอบเขตการวิจัยที่กำหนด รวมถึงความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบเครื่องมือแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยได้ค่า IOC อยู่ที่ 1.00
6. นำข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขานิเทศการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองคั้ง โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธา โรงเรียนบ้านมาบไฟ และโรงเรียนชุมชนบ้านคลองพลู เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ โดยเรียงลำดับความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปว่า

สถานภาพของผู้จัดการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปี ประสบการณ์ การนิเทศการสอนมากกว่า 10 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศการสอน โดยส่วนใหญ่ศึกษาจากตำราเอกสาร

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียน

1. การเตรียมการจัดการนิเทศการสอน

1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศการสอน

การวางแผนการนิเทศการสอนพบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.00 มีการสำรวจความต้องการเพื่อใช้วางแผนการนิเทศการสอนโดยประชุมสัมมนาครูทุกคนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.74 บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการสอนส่วนใหญ่เป็นครูวิชาการ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 86.00 ซึ่งมีการกำหนดตารางการนิเทศการสอนเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.00

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากรในการนิเทศการสอน

บุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 88.00 โดยพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน คือ การเป็นโดยตำแหน่ง เช่น ผู้บริหาร ครู วิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 93.33 ส่วนการให้ความรู้ด้านการนิเทศการสอนแก่บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนดำเนินการโดยจัดประชุมชี้แจง คิดเป็นร้อยละ 86.96

1.3 ด้านการเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการนิเทศการสอน

ในการจัดเตรียมเครื่องมือการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 92.00 มีการดำเนินการโดยการสร้างเครื่องมือใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 78.26 เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศส่วนใหญ่เป็นแบบบันทึกการนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 84.00

1.4 ปัญหาการเตรียมการจัดการนิเทศการสอน

ปัญหาในการวางแผนการนิเทศการสอนพบว่า ขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ปัญหาในการเตรียมบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนพบว่า ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากร คิดเป็นร้อยละ 62.50 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ทำหน้าที่การนิเทศการสอนพบว่า ผู้นิเทศไม่มีเวลาเพียงพอที่จะนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 77.78 และปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือในการนิเทศการสอนพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 85.71

2. การดำเนินการจัดการนิเทศการสอน

2.1 ด้านเทคนิควิธีการนิเทศการสอน

การใช้เทคนิควิธีการนิเทศการสอนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเยี่ยมชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.00 การกำหนดเทคนิควิธีการนิเทศการสอนพิจารณาจากสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู แต่ละคน คิดเป็นร้อยละ 84.62

2.2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอน

การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอนในการให้ความรู้และชี้แจงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนแก่ครู โดยการจัดประชุมชี้แจง คิดเป็นร้อยละ 65.18 ให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วม

ในการประเมินผลการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 78.00 นอกจากนี้การส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอนในการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่ส่งเสริมโดยการชมเชยครูในที่ประชุม คิดเป็นร้อยละ 90.48

2.3 ปัญหาการดำเนินการจัดการนิเทศการสอน

ปัญหาในการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียน ส่วนใหญ่ขาดการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 47.83 ปัญหาการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอน พบว่า ขาดการประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่องในการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 60.00

3. การประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน

การนิเทศติดตามผลการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่ผู้ประเมินผลดำเนินการนิเทศโดยใช้แบบสังเกต คิดเป็นร้อยละ 84.62 ผู้ประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 77.27 มีการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนโดยใช้แบบประเมินการนิเทศการสอน คิดเป็นร้อยละ 82.00 การกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 96.00 การจัดการนิเทศการสอนส่วนใหญ่จะประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน คิดเป็นร้อยละ 60.42 นอกจากนี้มีการนำผลการประเมินการจัดการนิเทศการสอนไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการจัดการนิเทศการสอนและการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.51

ปัญหาการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน ปัญหาการนิเทศติดตามผลการดำเนินการนิเทศ การสอน ส่วนใหญ่ผู้นิเทศมีภาระงานมากจึงไม่สามารถนิเทศติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 88.24 ปัญหาในการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน พบว่า ขาดการประเมินที่ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 62.50 และปัญหาในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ พบว่า ขาดการวางแผนการนำผลการประเมินการจัด การนิเทศการสอนไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 84.62

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกอภิปรายประเด็นที่มีผลการวิจัยสูงสุดและเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

1. การเตรียมการจัดการนิเทศการสอน

1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศการสอน

การวางแผนการนิเทศการสอนพบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการวางแผนการนิเทศการสอนโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการวางแผนการนิเทศการสอนโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นการตกลงและตัดสินใจร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีแนวทางในการดำเนินการนิเทศการสอนที่ระบุไว้ชัดเจน สามารถตรวจสอบขั้นตอนต่าง ๆ ได้ กระบวนการทำงานมีความเป็นระบบ และส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กล่าวว่า การวางแผนเป็น การพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป็นเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งรวมถึงการกำหนดทางเลือกแนวปฏิบัติรายละเอียดขั้นตอน การทำงานอย่างมีระบบที่สะดวกแก่การปฏิบัติและเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่เป็นครูวิชาการโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูวิชาการโรงเรียนมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง เช่น การวางแผนงานวิชาการ การจัดครูเข้าสอนให้ตรงกับความสามารถและความถนัด การนิเทศติดตามเอกสารวิชาการของครู เป็นต้น นอกจากนี้ครูวิชาการยังมีข้อมูลในเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นหลัก เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนในการพัฒนาผู้เรียน ขณะเดียวกันผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า นอกจากครูวิชาการที่มีส่วนร่วมในการวางแผนแล้วยังมีผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนการวางแผนให้ประสบผลสำเร็จ ครูผู้สอนก็มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนในรายวิชาของตนเองรวมถึงความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนด้วย ดังนั้นการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานร่วมกันและการแสดงความคิดเห็นต่างๆก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากรในการนิเทศการสอน

บุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโดยมี การพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน คือ การเป็นโดยตำแหน่ง ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ การกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในตำแหน่งที่ครูทุกคนให้การยอมรับและจำเป็นต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้การปฏิบัติงานนั้นเกิดผลสำเร็จ ซึ่งการดำเนินการนิเทศการสอนจัดเป็นภารกิจหลักสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐาน นอกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้วผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนยังสามารถเป็นบุคลากรอื่น ๆ ได้ เช่น ครูวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายหรือแม้กระทั่งศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัด หากเป็นโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ที่มีจำนวนครูผู้สอนมาก ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการนิเทศการสอนได้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูหลายคนต่างก็มีความรู้และความสามารถมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนเพื่อให้ครูเหล่านั้นเข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Glatthorn (1984) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร แต่ในการปฏิบัติงานทางการนิเทศศึกษานั้น ผู้บริหารจะดำเนินการด้วยตนเองหรือในกรณีที่ผู้บริหารไม่มีเวลาเพียงพอหรือไม่มีความถนัดในเรื่องนั้น ผู้บริหารอาจจะมอบหมายบุคลากรอื่นในโรงเรียนทำหน้าที่แทนได้ เช่น ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้นิเทศ เป็นต้น

1.3 ด้านการเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการนิเทศการสอน

ในการจัดเตรียมเครื่องมือการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการสร้างเครื่องมือใช้เอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสร้างเครื่องมือใช้เองของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะช่วยให้การนิเทศการสอนตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้และตรงกับความต้องการของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ในทางกลับกันหากบุคลากรในโรงเรียนไม่มีความรู้และความสามารถในเรื่องเครื่องมือนี้เทศก์อาจจะทำให้เครื่องมือนี้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะใช้ในการนิเทศการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กล่าวว่าผู้นิเทศจำเป็นต้องจัดเตรียมสื่อและเครื่องมือนี้เทศก์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศในแต่ละครั้ง วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อและเครื่องมือนี้เทศก์ คือ เพื่อช่วยให้ทราบถึงคุณภาพการศึกษา สาเหตุของปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ในการหาทางแก้ไขส่งเสริม สนับสนุน ได้ตรงตาม

ความเป็นจริง และเพื่อเป็นเครื่องช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ เจตคติให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังช่วยปรับปรุงการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศส่วนใหญ่เป็นแบบบันทึกการนิเทศ

1.4 ปัญหาการเตรียมการจัดการนิเทศการสอน

ปัญหาในการวางแผนการนิเทศการสอนพบว่า ขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่าการวางแผนการนิเทศการสอนนั้นหากขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะทำให้การปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ หากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้โรงเรียนมีแนวทางและกระบวนการที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายนั้นได้ ในทางกลับกันจุดมุ่งหมายที่ไม่ชัดเจนก็ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ชัดเจนด้วย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อระบบการบริหารจัดการของโรงเรียน สอดคล้องกับ อารมณ ฉนวนจิตร (2556) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนว่า เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ มีเป้าหมายชัดเจนที่จะปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการสอนของครู โดยต้องอาศัยองค์ประกอบและวิธีการหลาย ๆ วิธีที่จะช่วยให้ การนิเทศการสอนประสบผลสำเร็จ

2. การดำเนินการจัดการนิเทศการสอน

2.1 ด้านเทคนิควิธีการนิเทศการสอน

การใช้เทคนิควิธีการนิเทศการสอนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเยี่ยมชั้นเรียนและดำเนินการเยี่ยมชั้นเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเยี่ยมชั้นเรียนเป็นหนึ่งในกิจกรรมการนิเทศที่สะดวกในการดำเนินการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้กันอาจจะมีการแจ้งกำหนดการเยี่ยมชั้นเรียนล่วงหน้าหรือไม่แจ้งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น ๆ โดยจะมีเครื่องมือในการนิเทศ ได้แก่ แบบเยี่ยมชั้นเรียนหรือแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ตามที่ตกลงร่วมกันในที่ประชุม ในบริบทของโรงเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งในการเยี่ยมชั้นเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีจำนวนครูไม่มากนัก อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนค่อนข้างมาก จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารู้และเข้าใจปัญหา การจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคนจากที่กล่าวมาข้างต้น การเยี่ยมชั้นเรียนไม่ใช่เทคนิควิธีการที่ดีที่สุด โรงเรียนควรที่จะเลือกใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Skretta (2007) ได้กล่าวถึงการเยี่ยมชั้นเรียนว่า การเยี่ยมชั้นเรียนที่ดีที่สุด คือ การให้ครูได้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับข้อมูลการสอนที่เป็นปัจจุบันของแต่ละคน การให้ผลย้อนกลับในการเยี่ยมชั้นเรียนควรที่จะมีการระบุพฤติกรรมของการสังเกตและอธิบายถึงระดับของพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอน

การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการสอนในการให้ความรู้ชี้แจงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศการสอนแก่ครูดำเนินการโดยการจัดประชุมชี้แจงครู ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดประชุมชี้แจงครูเป็นวิธีการที่ค่อนข้างสะดวกและรวดเร็วในการให้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากโรงเรียนอาจจะมีเวลาที่จำกัดสถานที่ไม่เอื้ออำนวย หรืองบประมาณในการพัฒนาครูไม่เพียงพอต่อการให้ความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ เป็นต้น การจัดประชุมชี้แจงครูจึงเป็นหนึ่งในวิธีที่จะช่วยให้ครูทุกคนได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการนิเทศการสอนพร้อมกัน อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้ แต่ทั้งนี้วิธีการให้ความรู้และชี้แจงข้อมูลข่าวสารที่ดีที่สุดควรเป็นวิธีการที่หลากหลาย เพราะการรับรู้ของครูแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การใช้วิธีการใดนานๆหรือบ่อยครั้งมากเกินไปจะทำให้ครูเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและต่อต้านการรับรู้ นั้น สอดคล้องกับที่ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้กล่าวถึงการให้ความรู้แก่ครูว่าเป็น การประชาสัมพันธ์ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในแผนงานและกิจกรรมที่กำหนดไว้และให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการตามขั้นตอน

ของกิจกรรมนั้น ๆ อาจดำเนินการโดยจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน จัดประชุมชี้แจง หรือแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ให้ทราบ การให้ความรู้แก่ครูจำเป็นทุกครั้งที่มีการนิเทศที่จัดทำขึ้นใหม่หรืองานที่ปฏิบัติแล้วยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ จึงจำเป็นต้องทำการทบทวนการปฏิบัติงานโดยให้ความรู้ที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งและนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป

การส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอนในการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่ส่งเสริมโดยการชมเชยครูในที่ประชุม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การให้ขวัญกำลังใจแก่ครูนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เป็นการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูให้เป็นไปตามความคาดหวังการส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจนั้นมีได้หลากหลายวิธี ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความเป็นไปได้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการชมเชยครูในที่ประชุม เพราะเป็นการให้เกียรติและยกย่องในผลงานของครูต่อหน้าที่ประชุม ครูทุกคนได้รับรู้ ร่วมแสดงความยินดี และยึดเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานของตนเองได้ ครูที่ได้รับการส่งเสริมและให้ขวัญกำลังใจที่ดีจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Joseph Blase and Peggy C. Kirby (2009) ได้กล่าวถึงการชมเชยว่า เป็นยุทธวิธีที่ได้ผล ได้รับการกล่าวถึงจากครูมากที่สุด และมีอิทธิพลในด้านดีมากที่สุด การชมเชยยังช่วยสร้างบรรยากาศของโรงเรียน เพราะครูมีขวัญกำลังใจอันมีผลต่อนักเรียน ทำให้ครูสอนดีขึ้นและทุ่มเทในการสอนมากขึ้น

2.3 ปัญหาการดำเนินการจัดการนิเทศการสอน

ปัญหาในการดำเนินการนิเทศการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุของการนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่องเพราะภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ทำหน้าที่นิเทศในปัจจุบันมีค่อนข้างมาก อีกทั้งบางภาระงานก็เข้ามาอย่างกะทันหันและเป็นงานที่รีบเร่ง จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการนิเทศการสอนตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ผลของการนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่อง คือ ทำให้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูเท่าเดิมหรือแย่ลง คุณภาพผู้เรียนไม่ได้ตามคุณลักษณะและมาตรฐานที่กำหนดไว้ การดำเนินการนิเทศการสอนไม่เป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งการจะทำให้ปัญหาการนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่องเบาบางลงหรือหมดไป คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดสรรเวลาการนิเทศให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Sergiovanni and Starratt (2007) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศว่าเป็นการคำนึงถึงการปรับปรุงแนวการเรียน มีการวางแผนอย่างมีระเบียบ ประสานความร่วมมือ (Cooperative) และจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการหาแนวทางการประเมินบุคลากร ตามวิธีการ และผลจะต้องมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ตั้งไว้

3.1 การประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน

ผู้ประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการโรงเรียน มีการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนโดยใช้แบบประเมินการนิเทศการสอนและกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารและครูวิชาการถือว่าเป็นผู้นำหลักในการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้พัฒนายิ่งขึ้น โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติตามในการจัดการนิเทศการสอนจำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อพิจารณาว่าการจัดการนิเทศการสอน มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ควรที่จะต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การประเมินผลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเพื่อให้การประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์และได้ผลตรงกับความเป็นจริง ระยะเวลาในการประเมินผลก็ไม่ควรเร็วหรือช้าเกินไป เพราะจะทำให้ผลการประเมินที่ได้คลาดเคลื่อนและไม่ตอบสนองต่อการพัฒนา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการจะนำผลที่ได้มาสรุปและชี้แจงให้ครูทุกคนทราบเพื่อนำผลไปใช้วางแผนในการพัฒนาการจัดการนิเทศการสอนสำหรับปีการศึกษาถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (2553) กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการที่ต้อง

กระทำอย่างต่อเนื่องไปตลอดเวลา ดังนั้นการประเมินผลจึงต้องมีทั้งในระหว่างที่กำลังปฏิบัติการและหลังปฏิบัติการ เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น

ในด้านของการนำผลการประเมินการจัดการนิเทศการสอนไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา การจัดการนิเทศการสอนและการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการจัดการนิเทศการสอนจะช่วยทำให้การจัดการนิเทศการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การกำหนดเป้าหมายของการจัดการนิเทศการสอนตรงจุดและมีความชัดเจน เครื่องมือนิเทศมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกิจกรรมนิเทศ การดำเนินการจัดการนิเทศการสอนและการประเมินผลมีความเป็นระบบ เป็นต้น ในส่วนของการนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน จะช่วยให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย การเลือกใช้สื่อรวมถึงการประเมินผลผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา (2553) กล่าวว่า กระบวนการนำผลการนิเทศไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน เป็นปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างครูกับผู้นิเทศ ทั้งครูและผู้นิเทศจะทำงานร่วมกันภายใต้บรรยากาศของความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพที่มีความไว้วางใจต่อกัน ให้ความเคารพนับถือและให้การยอมรับซึ่งกันและกัน วางแผนปรับปรุงการสอนอย่างชัดเจนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้ปฏิบัติการนิเทศเสร็จสิ้นตามโครงการแล้วก็จะร่วมกันประเมินผลอย่างเป็นระบบแล้วนำผลไปใช้ในการพัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ในการนิเทศการสอน ถ้าพบข้อมูลจากผู้รับการนิเทศหรือข้อบกพร่องในขั้นตอนใด ทั้งผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศก็จะร่วมกันปรับปรุง แก้ไข และเตรียมการวางแผนใหม่เพื่อพัฒนาวิชาชีพต่อไป

3.2 ปัญหาการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน

ปัญหาการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอนพบว่า ขาดเครื่องมือในการประเมินผลที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศการสอน จึงไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือนิเทศที่สร้างขึ้นมาใช้ภายในโรงเรียนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการประเมิน ทำให้ได้ผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่เป็นไปตามความจริง ดังนั้น โรงเรียนควรเชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือนิเทศมาร่วมตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จะทำให้ได้เครื่องมือนิเทศที่น่าเชื่อถือและตรงตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศมากที่สุด สอดคล้องกับ จุไรรัตน์ สุตรุ่ง (2559) ได้กล่าวถึงการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้นิเทศจำเป็นต้องคำนึงถึง ควบคู่ไปกับเทคนิคหรือวิธีการนิเทศ เพื่อให้การนิเทศเกิดประโยชน์และกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างและการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศให้เกิดความเหมาะสมกับกิจกรรมนิเทศนำมาใช้กับครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. โรงเรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการวางแผนการนิเทศการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการนิเทศการสอน
2. โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากรและสามารถสร้างเครื่องมือนิเทศที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการนิเทศการสอนได้อย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนควรมีการวางแผนการนิเทศการสอนโดยประสานความร่วมมือกันภายในโรงเรียนเพื่อกำหนดผู้ทำหน้าที่นิเทศให้เหมาะสมกับเวลาและภาระงาน

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*.

สืบค้นจาก: <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47194&Key=news20>.

คุรุสภา. (2556). *มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ*. สืบค้นจาก:

<http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=254&tid=3&pid=6>.

จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2559). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: The City Journal.

วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2560). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพนธ์ขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา

อารมณ ฉนวนจิตร. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชานวัตกรรมนิเทศการจัดการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

Glatthorn, A. A. (1984). *Differentiated supervision*. Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.

- Glickman, C.D., Gordon, S.P., & Ross-Gordon, J.M. (2010). *Supervision and instructional leadership : A developmental approach*. 8th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Harris, B.M. (1985). *Supervisory behavior in education*. New York: Englewood Cliff.
- Joseph Blase and Peggy C. Kirby. (2009). *Bringing out the best in teachers: what effective principals do*. 3rd ed. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Sergiovanni, T.J.g; & Starratt, R.J. (2007). *Supervision: A redefinition*. 8th ed. New York: McGraw-Hill
- Skretta, J. (2007). Using walkthroughs to gather data for school improvement. *Principal Leadership*. 7(9), 16-23.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2013). *Supervision that improves teaching and learning*. (4th ed.). Thousand Oaks: Corwin Press.